

Berkecz Gábor:

A MAGYAR HONVÉDSÉG ÉS A TÁRSADALOM KAPCSOLATA A DEBRECENI KRATOCHVIL KÁROLY HONVÉD KÖZÉPISKOLA ÉS KOLLÉGIUM LÉTREJÖTTÉNEK ÉS MŰKÖDÉSÉNEK TAPASZTALATAI ALAPJÁN

ÖSSZEFOGLALÓ: A honvédelmi nevelés és középfokú oktatás az 1867-es kiegyezést követően a magyar oktatási rendszer egyik speciális színtere lett. Az egymást váltó történelmi korszakok mindegyike megpróbálta a saját igényei és lehetőségei szerint adaptálni a honvédelmi nevelés rendszerét.¹ Néhány rövid évtizedtől eltekintve a honvédelmi nevelés és oktatás folyamatosan jelen volt a magyar nevelés- és iskolatörténetben. Az ezredforduló utáni nagy törés 2007-ben következett be, amikor bezárták a Magyar Honvédség fenntartói irányítása alatt lévő utolsó katonai középiskolát, a Béri Balogh Ádám Katonai Középiskolát. Bekövetkezett a klasszikus, „fürdővízzel együtt kiöntöttük a gyereket” szindróma. Az ezredforduló második évtizedének a kezdetekor ismét lehetőség nyílt a honvéd középiskolai rendszer újraindítására.²

KULCSSZAVAK: honvédelem, középiskola, honvédelmi nevelés, honvéd középiskola, motiváció, „Z” generáció

A HONVÉD KÖZÉPISKOLÁHOZ VEZETŐ ÚT

A debreceni Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium jogelőd intézményében a Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Szakközépiskola és Kollégiumban 2009 őszén indult el a honvédelmi szakkör, majd 2010. szeptember 1-jétől a kilencedik és tizenegyedik évfolyamon szabadon választható tantárgyként a katonai alapismeretek oktatása.³ A helyi adottságok, Debrecen iskolaváros léte, a Magyar Honvédség legnagyobb szárazföldi alakulatának, az MH 5. Bocskai István Lövészdandárnak a közelsége, a meglévő infrastrukturális alapok (tanítási épület, kollégium, szakmai műhelytermek) és a bátor kezdeményezőképeség lehetőséget teremtettek arra, hogy 2011. február 3-án egy bemutató óra után Debrecen főterén ünnepélyesen bejelentsék: Debrecenben honvéd középiskola fog létrejönni.⁴ A tényleges

¹ Holló József: *Növendékek, hadapródok, hallgatók 1868–2004*. HM HIM, Budapest, 2009, 11–36.

² Berkecz Gábor: *A honvéd középiskolai rendszer újjászületése és a képzés kialakítása a debreceni Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Szakközépiskola és Kollégiumban*. Szak- és Felnőttképzés, II. évfolyam, 9–10. szám, 2013, 9.

³ Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlésének 199/2009. (IX. 24.) önkormányzati határozata.

⁴ Jeles bemutató óra katonai alapismeretekből. HM HIM. <http://2010-2014.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/fotok/jeles-bemutato-ora-katonai-alapismeretek-tantargybol-debrecenben> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 07.)

átalakulásig, a fenntartóváltásig több mint két év telt el, mely lehetőséget biztosított a szervezeti és működési keretek kialakítására.

A nevében még nem, de szervezetenként már honvéd középiskola az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ és a Honvédelmi Minisztérium együttes megállapodásával 2013. augusztus 1-jén jött létre. A megállapodás értelmében a működési költségeket Magyarország éves költségvetésében, a Honvédelmi Minisztérium fejezet külön címsorán tervezik be. 2014. augusztus 1-jével az intézmény felvette az első világháború méltatlanul elfeledett parancsnokának, Kratochvil Károlynak a nevét.⁵

BEISKOLÁZÁS, MŰKÖDÉSI KERETEK

Az iskolaalapítás kezdetétől óriási volt az érdeklődés a speciális oktatás iránt a pályaválasztó nyolcadikosok és szüleik részéről. Az iskola növendékei által az elmúlt években elért kiemelkedő tanulmányi eredmények és az országos versenyeken elért sikerek komoly hírnevet hoztak a honvéd középiskolának.⁶ A működési keretek kialakításánál figyelembe vették az intézmény infrastrukturális adottságait és a korábbi időszakok honvédelmi nevelési és oktatási tapasztalatait. A kötelező kollégiumi bentlakás mellett évfolyamonként két, 25-25 fős osztály indítására került sor, mely próbajelleggel 2015-ben három 20 fős osztály beiskolázásával egészült ki. A törvényi keretek lehetőséget biztosítanak a „civil” iskolától eltérő osztály- és csoportlétszámok kialakítására.⁷ Mivel a növendéki generáció számára elengedhetetlenül fontos a személyes törődés és egyéni nevelés, ezért a 20-25 fős osztálylétszámok kialakítása volt ideális, melyet az eltelt évek igazoltak. A tanulóknak nincs katonai jogállásuk, az érettségit követően nem kötelező számukra a katonai pályaválasztás.

Az iskola fenntartói irányítását és felügyeletét Magyarország honvédelmi minisztere látja el a minisztérium parlamenti államtitkárságán keresztül. A logisztikai, gazdasági feladatokat pedig az MH 5. Bocskai István Lövészdandár logisztikai és pénzügyi referatúrája a meghatározott logisztikai utaltsági rend alapján. Az így kialakított rugalmas fenntartói környezet szakmailag rendkívül szabad mozgásteret és kiszámítható gazdálkodási környezetet biztosít az intézmény számára.

Az iskola napirendjének kialakításakor figyelembe vettük a nemzedékre jellemző legújabb kutatási eredményeket is.

Az első tanítási órák az életkori sajátosságoknak megfelelően reggel 08.30-kor kezdődnek, míg a tanulók éjszakai pihenőideje 21.30–07.00 között történik.

Pedagógiailag nagyon szoros együttműködés jött létre az osztályfőnökök, katonai oktatók és nevelőtanárok között. A honvéd középiskola kötelező bentlakásos rendszeréből adódóan az iskolavezetés részéről egyértelmű elvárás volt a tanári kar irányában, hogy ne csak szimplán pedagógusok legyenek a kollégák, hanem egyéni törődéssel, neveléssel sok esetben pótolják a szülői ház távollétét is.

Az intézmény elsődleges célja a minőségi nevelés. Olyan fiatalok oktatása és nevelése, akik hazájuk, keresztény nemzeti értékeink és a Magyar Honvédség iránt elkötelezett fiatal

⁵ Kratochvil Károly nevét vette fel a honvéd középiskola. <https://www.hirado.hu/2014/08/02/kratochvil-karoly-nevet-vette-fel-a-debreceni-honved-kozepiskola/> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 07.)

⁶ Újabb sikeres év a Kratochvilban. http://www.honvedelem.hu/cikk/66726_ujabb_sikeres_ev_a_kratochvilban (Letöltés időpontja: 2018. 01. 07.)

⁷ 2011. évi CXCV. törvény – a nemzeti köznevelésről 36. § (4) bekezdés.

fenőttként fogják megkezdeni életüket.⁸ Az iskolapadból a közép- és felsőfokú katonai tanulmányokat választó növendékek pedig a Magyar Honvédség minőségi utánpótlásai lesznek.

„Az intézmény eddigi eredményei és működése alapján kijelenthető, hogy azok messze túlszárnyalták az előzetes várakozásokat. Az akkor megfogalmazott célok nem változtak: az iskola legfőbb feladata, hogy kapocs legyen a szülők, a növendékek és a Magyar Honvédség között. Az itt alakított értékközvetítés az évek folyamán példaértékű lett. Az iskola végzett növendékei nemcsak a civil életben, hanem a katonai pályán is maximálisan megállják és meg fogják állni a helyüket, mert az itt dolgozó civil és katonai pedagógusoktól értékes alapokat kaptak a fiatalok” – hangsúlyozta Vargha Tamás, a HM parlamenti államtitkára a 2017–2018-as tanév megnyitóján.⁹

EREDMÉNYESSÉGI MUTATÓK

2017-ben az iskola ötödik tanévét kezdte meg a Honvédelmi Minisztérium fenntartásában. A 2016/2017-es tanév végére az iskola átlaga megközelítette a 4,0-s iskolai átlagot. A növendékek fele 4,0 vagy a feletti eredményt ért el, és közel negyven tanuló részesült miniszteri ösztöndíjban. 2014 és 2016-ban az ország legjobb elektronikai középiskolája lettünk. Mindkét évben első helyezést értünk el az Országos Szakmai Tanulmányi Versenyek döntőjében. A tanulók sorra nyerik meg az országos honvédelmi versenyeket, kimagaslóan szerepelnek a diákolimpián, megyei matematika- és országos fizikaversenyeken, megyei és városi crossfitt-versenyeken.¹⁰

2016-ban iskolánk tanulója, Fodor Elek egy tüzeset kapcsán tanúsított kimagasló hősiességéért dr. Simicskó István honvédelmi minisztertől megkapta a Magyarország honvédelmi minisztere által adományozható legmagasabb elismerést, a Hazáért Érdemjelet.¹¹ Ugyanabban az évben egy növendékünk elnyerte a „Magyarország Jó tanulója – Jó sportolója” elismerést.¹²

Rendkívül fontosak a szülői és diák vélemények is:

„Nagyon jó érzés, hogy tudom: a fiam jó helyen van! Igen, jó helyen; mert amit a »KATKÓ« ad, azt nem találják meg más helyen!”¹³

„Szoros baráti kapcsolatok alakultak ki a bajtársiasság és a kollégium révén. A honvéd középiskola lehetőséget biztosított számomra, hogy a legjobbat hozzam ki magamból mind a tanulás, mind a sport terén. Nagyon sok élménnyel és tapasztalattal gazdagodtam az itteni évek alatt, még ha voltak igazán kemény napok is. Azt gondolom, hogy a Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium volt a legjobb választás a továbbtanulás terén, és ha újra kellene kezdenem, nem lenne kérdés számomra, hogy hová adjam be a jelentkezésemet!”¹⁴

„A honvéd középiskola számomra egy szimbólum. Annak szimbóluma, hogy Magyarországon nem minden fiatal szeretné erősíteni a tizenévesekről sajnos már elfogadott

⁸ Ahol első a növendék. <http://www.honvedelem.hu/cikk/60617> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 07.)

⁹ Az oktatás a kormányzati politika hátterében van. <http://www.honvedelem.hu/cikk/65160> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 07.)

¹⁰ Téli sikerek a Kratochvilban. <http://www.magyarhonved.hu/cikk/61980> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 07.)

¹¹ Hazáért érdemjel a debreceni középiskolásnak. <http://www.honvedelem.hu/cikk/56736> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 07.)

¹² Újabb debreceni siker. <http://www.honvedelem.hu/cikk/57304> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 07.)

¹³ Egy 11. évfolyamos növendék édesapjának Facebook-üzenete.

¹⁴ Csernák Martin Dániel 11. évfolyamos növendék iskolai visszaemlékezése.

és általánossá vált képet. Azt a képet, hogy ez a korosztály célok és elhatározások nélkül néz a jövője felé, és a legfontosabb számára, hogy estére időben odaérjen a szórakozóhelyére.”¹⁵

VEZETŐI HITVALLÁS

A köznevelési törvény bevezető sorainak értelmében a köznevelés közszolgálat, ez kiesszülve a honvédelmi neveléssel pedig az egyik legfontosabb és legnemesebb feladat. Az ezredfordulón megszületett „Z” nemzedéket már nem lehet a hagyományos – „20 éve így csináljuk, miért változtassunk! Akkor jó volt, most is jó! Őrüljön, hogy idejárhat! Az a dolga, hogy tanuljon!” –, sokszor nagyon egyszerűnek tűnő, de a modern világban annál használhatatlanabb gondolkodásmóddal nevelni.

A mai fiatal nemzedéket mindennap meg kell nyerni a közösen választott és kitűzött cél érdekében. Vezetőként, katonai és civil tanárként mindennap bizonyítani kell elhivatottságunkat és rátermettségünket.

A Kratochvilban egy olyan nemzeti hagyományainkon, keresztény-történelmi, katonai értékeinken, hazafiságon és hazaszereteten alapuló rendszert kívántunk létrehozni, ahol a hagyomány a modern, „céges” szemlélettel, szilárd hittel és rendkívüli rugalmassággal párosul. Egy olyan rendszert, ahol tényleg első a növendék!

És, hogy miért is csináljuk? Mert látjuk bennük a holnap Hősét!¹⁶

FELHASZNÁLT IRODALOM

2011. évi CXCV. törvény – a nemzeti köznevelésről 36. § (4) bekezdés. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>

Ahol első a növendék. <http://www.honvedelem.hu/cikk/60617>

Az oktatás a kormányzati politika hátterében van. <http://www.honvedelem.hu/cikk/65160>

Berkecz Gábor: *A honvéd középiskolai rendszer újjászületése és a képzés kialakítása a debreceni Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Szakközépiskola és Kollégiumban*. Szak- és Felnőttképzés, II. évf., 9–10. szám, 2013.

Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlésének 199/2009. (IX. 24.) önkormányzati határozata.

Hazáért érdemjel a debreceni középiskolásnak. <http://www.honvedelem.hu/cikk/56736>

Holló József: *Növendékek, hadapródok, hallgatók 1868–2004*. HM HIM, Budapest, 2009.

Jeles bemutató óra katonai alapismeretekből. <http://2010-2014.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/fotok/jeles-bemutato-ora-katonai-alapismeretek-tantargybol-debrecenben>

Kratochvil Károly nevét vette fel a honvéd középiskola. <https://www.hirado.hu/2014/08/02/kratochvil-karoly-nevet-vette-fel-a-debreceni-honved-kozepiskola/>

Téli sikerek a Kratochvilban. <http://www.magyarhonved.hu/cikk/61980>

Újabb debreceni siker. <http://www.honvedelem.hu/cikk/57304>

Újabb sikeres év a Kratochvilban. http://www.honvedelem.hu/cikk/66726_ujabb_sikeres_ev_a_kratochvilban

Volt növendékek honvédesküje. http://www.honvedelem.hu/cikk/65995_volt_novendekek_honvedeskuje

¹⁵ Pocsai Péter 12. évfolyamos növendék iskolai visszaemlékezése.

¹⁶ Volt növendékek honvédesküje. http://www.honvedelem.hu/cikk/65995_volt_novendekek_honvedeskuje (Le-
töltés időpontja: 2018. 01. 08.)